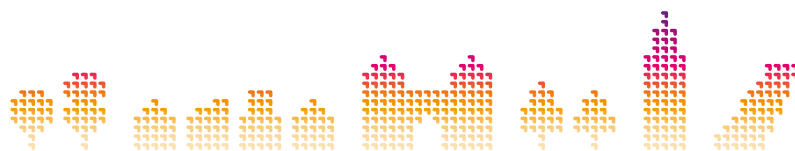




**BERGEN OP ZOOM
ONTWIKKELT.**

Ontwikkel jij mee? ➤



Pijlervisie Economie.

Toekomstbeeld 2035

Hoe gebruik je dit online document?

Dit document bevat een aantal interactieve functies, namelijk:

- Met de pijltjes onderaan de pagina blader je door het document.
- Wil je de betekenis van een onderstreept woord weten? Klik het aan en lees de betekenis in de woordenlijst.
- Wil je gelijk naar een bepaald hoofdstuk? Klik dan in de inhoudsopgave op de titel van het hoofdstuk.

Inhoud

Hoofdstuk 1	Kern van ons verhaal	5
Hoofdstuk 2	Verantwoording aanpak	9
Hoofdstuk 3	Het economisch DNA van Bergen op Zoom.....	13
Hoofdstuk 4	Trends & transities	17
Hoofdstuk 5	Toekomstbeeld	21
	5.1 Leidende principes en economische positionering	22
	5.2 Richtinggevende keuzes.....	23
Hoofdstuk 6	Economische agenda.....	31



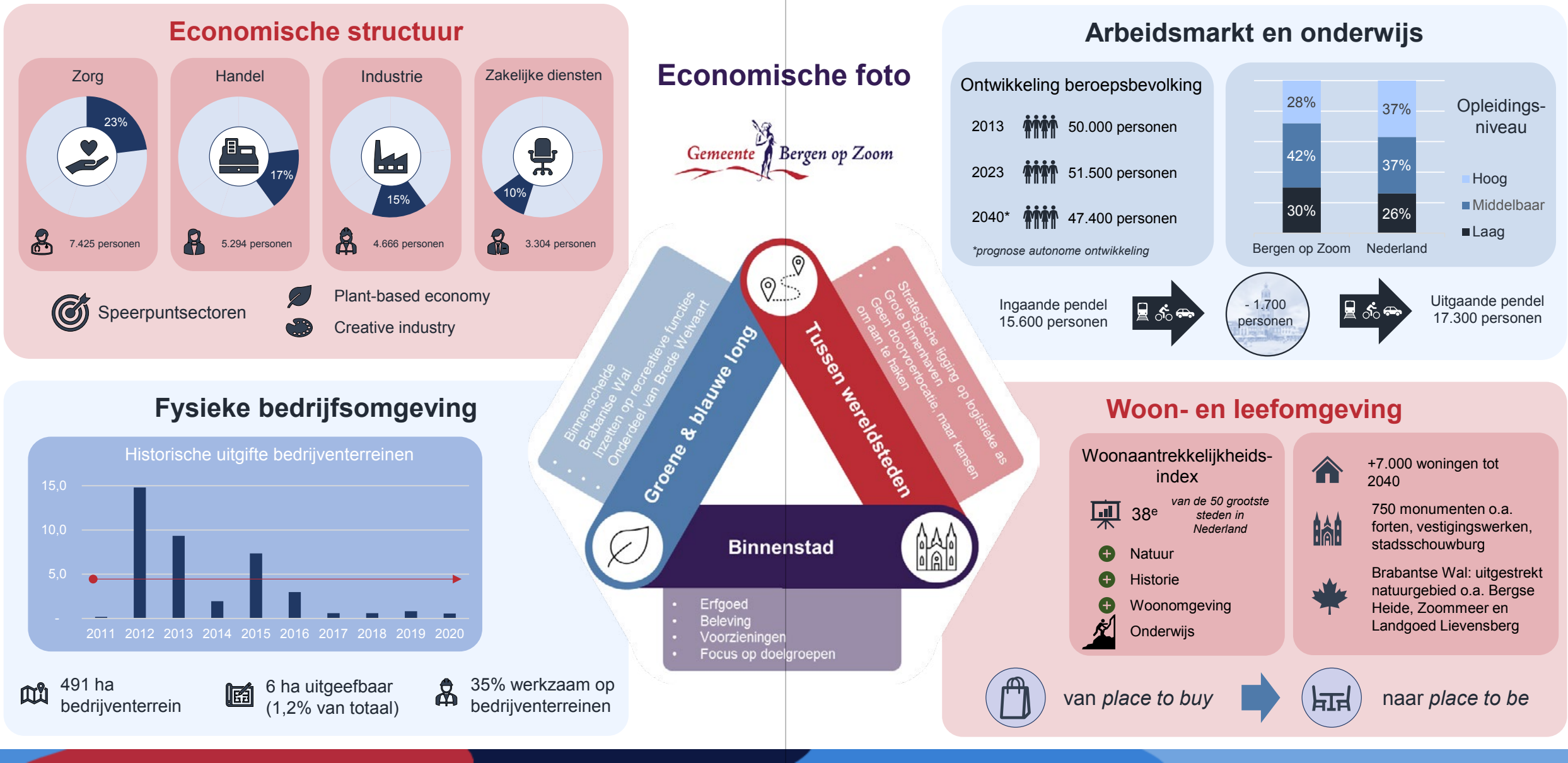
Kern van ons verhaal

Kern van ons verhaal

Het is 2035. Bergen op Zoom bruist als woon- en leefstad voor jong en oud, als verblijf en BeLeefstad én als centrum van een nieuwe economie; de plantbased economy. Groene werkvormen worden gecombineerd met aantrekkelijke woningen voor alle inwoners. We bedenken hier dingen en máken het!

Bergen op Zoom is een prachtige stad met een rijke historie, veel cultuur waar met veel energie wordt gewerkt en waar prettig kan worden gewoond en verbleven omringd door groen. Een stad met relatief veel stuwende bedrijven, bedrijven die zorgen voor aanpalende werkgelegenheid en bedrijven die

vernieuwen en verduurzamen. Samen met de strategische ligging van onze stad zorgen zij voor een stabiele voedingsbodem voor innovaties, voor brede welvaart voor iedereen in een netwerk van steden en groen. Deze sterke elementen staan onder kernachtig in een schema weergegeven:



Bron: diverse studies, bewerkt door BCI (2024)



Binnen het **nieuwe economische verhaal van Bergen op Zoom** zijn twee principes leidend, die voortvloeien uit het DNA van de gemeente:

Bergen op Zoom BeLeefstad

Richting de toekomst toe wordt met Bergen op Zoom BeLeefstad een duidelijke verbinding gezocht tussen werken wonen en verblijven. Het voorzieningenniveau (commercieel, recreatief, cultureel en qua doelgroep) moet daarbij aansluiten. Hierbij is cultuur een belangrijke drager voor de identiteit van Bergen op Zoom en haar bezoekers.

Naar een 'Nieuwe Economie'

Richting de toekomst toe zet Bergen op Zoom in op economische verandering gepaard gaande met creatie van welvaart en welzijn. De gemeente stimuleert om deze reden de ontwikkeling van de 'Nieuwe Economie'. Door ruimte te geven aan de bedrijven en organisaties die zich inzetten op het gebied van plantbased economy en de circulaire economie ontstaan er nieuwe ideeën, business cases en ontwikkelingen die de economie en leefomgeving van Bergen op Zoom ten goede komen.

Hierbij horen **7 richtinggevende keuzes**

Op basis van de toekomstige kansen en aandachtspunten zijn de volgende zeven richtinggevende keuzes gemaakt hieronder weergegeven in tekst en beeld:

- Massa rondom Plantbased Economy vergroten
- Het bieden van ontwikkelruimte aan ondernemers
- Doorontwikkeling van de Theodorushaven
- Versterking van de positionering Bergen op Zoom BeLeefstad
- Retail, horeca en supermarkten sluiten aan bij de behoefte van de verschillende doelgroepen
- Vergroten van werkgelegenheid
- Focus op triple helix samenwerking

Verantwoording aanpak

Verantwoording aanpak Naar een toekomstvisie 2035

Op 21 oktober 2021 heeft de gemeenteraad de Toekomstvisie 2035 (hierna: TV2035) vastgesteld. Het betreft een overkoepelende visie, waarbij is ingezet op duurzame ontwikkeling op verschillende thema's. Alles met als ambitie: Bergen op Zoom als verbindende, duurzame BeLeefstad aan de Schelde. Een plek waar mensen graag wonen en werken met goede, lokale en regionale (zorg)voorzieningen en verbindingen. Een stad waar je je geld kunt verdienen en uitgeven, waar het leven goed is.

In het Bestuursakkoord 2022-2026 'Samen Bergen verzetten' is aangegeven dat in deze betreffende bestuursperiode het toekomstperspectief van de gemeente concreter wordt gemaakt en wordt vertaald naar tactisch en vervolgens operationeel beleid. Het opstellen van pijlervisies voor vier belangrijke thema's zijn daarvoor de eerste stap, het gaat hierbij om de pijler Omgevingsvisie, pijler economie, pijler sociaal & veilig en pijler dienstverlening.

Met het opstellen van deze Pijlervisie economie worden de economische koers, richting en ambities uit de TV2035 nader uitgewerkt. De gemeente Bergen op Zoom heeft binnen het ruimtelijk-economische aandachtsgebied tot op heden veelal versnipperd én verouderd beleid. Een integrale aanpak ontbreekt, waardoor het risico bestaat van langlopende processen en ad hoc besluitvorming. Door het opstellen van deze Pijlervisie op hoofdlijnen wordt helderheid verschaft aan inwoners, bedrijven, partners, de ambtelijke organisatie en de gemeenteraad. Tegelijkertijd biedt de Pijlervisie economie handvatten voor initiatiefnemers om te komen met nieuwe plannen. Zodoende kan een positieve bijdrage worden geleverd aan maatschappelijke en economische effecten.

De Pijlervisie economie heeft ook samenhang met de andere Pijlervisies. Samen met de Omgevingsvisie vormt de Pijlervisie voor het fysieke domein het kader voor toekomstige ruimtelijk-economische ontwikkelingen binnen de gemeente. Daarnaast heeft de Pijlervisie economie een paraplu-functie. In de toekomst kan de Pijlervisie economie op onderdelen nader worden uitgewerkt. Hierbij kan worden gedacht aan bijvoorbeeld programma's en concrete plannen/projecten. De Visie binnenstad en de Visie buitengebied zijn hiervan voorbeelden. De trajecten zijn vooruitlopend op de Pijlervisie economie in gang gezet en inmiddels (grotendeels) afgerond.

Wijze van totstandkoming

De Pijlervisie economie is een visiedocument op hoofdlijnen dat tot stand is gekomen met inbreng van stakeholders en de brede omgeving via een intensief participatietraject bestaande uit twee ronden. Participatieronde 1 heeft plaatsgevonden in de maanden augustus t/m oktober 2023. Onderdeel van participatieronde waren diepte-interviews met veertien organisaties (kennisinstellingen, bedrijven, brancheverenigingen en regionale clusterorganisaties), enquêtes met ondernemers en het burgerpanel en meerdere stakeholder-



bijeenkomsten. Participatieronde 2 in het eerste kwartaal van 2024 omvatte jongerenparticipatie, straatparticipatie, een inspiratiemiddag en verschillende bedrijfsbezoeken.

Voor de onderbouwing is gebruikt van lokale en regionale gegevens, gemeentelijke (beleids)documenten en (markt)onderzoeken. Voorbeelden hiervan zijn Economische Barometer 2022, Visie Dienstverlening, Toekomstbeeld Binnenstad, Concept onderzoeksrapport haven, Marktonderzoek Bedrijventerreinen, Economische Agenda West-Brabant, Aanpak circulaire regio en Locatiestudie Wonen & Werken. Bij het opstellen van de visie is adviesbureau Buck Consultants International uit Nijmegen ingeschakeld om de gemeente hierin te assisteren.

Vervolg

De Pijlervisie economie brengt focus aan binnen het ruimtelijk-economische aandachtsgebied en fungeert daarmee als richtinggevend kader voor het ruimtelijk-economische beleid van de gemeente Bergen op Zoom en de samenwerking binnen en buiten de gemeente. Dit wordt nader uitgewerkt in programma's en projecten zoals opgenomen in de economische agenda (hoofdstuk 6 van deze pijlervisie).



Het economisch DNA van Bergen op Zoom

Het economisch DNA van Bergen op Zoom

De economische ontwikkeling van de stad richting de toekomst bouwt voort op de aard en dynamiek van de huidige economische structuur en arbeidsmarkt. Om die reden is het essentieel om inzicht te verkrijgen in het huidige economische DNA van de gemeente, waar liggen kansen en wat zijn uitdagingen?

Als vertrekpunt voor de toekomst hebben we een foto gemaakt van de huidige economische situatie. Hierin komen vier hoofdonderwerpen aan bod die van belang zijn voor de ruimtelijk-economische dynamiek van een gemeente: economische structuur, arbeidsmarkt & onderwijs, fysieke bedrijfsomgeving en woon- en leefklimaat.

1. Economische structuur

De economische structuur van Bergen op Zoom is divers, met de zorgsector, handel, industrie en dienstverlening als belangrijke werkgevers. Vergeleken met andere gemeenten valt op dat een relatief groot aantal werknemers actief is in de industrie, verkeer & opslag en zorgsector. Grote publieke en private werkgevers (>100 werknemers) zijn verantwoordelijk voor 35% van de werkgelegenheid. Belangrijke spelers zijn onder andere Sabic, met meer dan duizend werknemers, GGZ Westelijk Noord-Brabant, de Gemeente Bergen op Zoom en de politie, die elk tussen de 500 en 749 banen genereren.

Niet alleen de grote bedrijven en organisaties dragen bij aan de werkgelegenheid in de gemeente; maar liefst 6.470 bedrijven delen deze verantwoordelijkheid. In 2022 waren er ongeveer 31.750 banen bij deze bedrijven, een stijging van 10% ten opzichte van 2016.



Deze groei in werkgelegenheid is te danken aan groei in alle sectoren, behalve de landbouw, waar de werkgelegenheid juist licht afnam.

Als gekeken wordt naar de ontwikkeling van de toegevoegde waarde¹ (omzet min aankoopbedrag) blijkt dat er in geheel Bergen op Zoom sprake is van een sterke toename van de toegevoegde waarde in 2022 ten opzichte van 2016. De industrie draagt veruit het meeste bij aan de economische toegevoegde waarde van de gemeente. Sinds 2016 is de toegevoegde waarde in die sector ook gestegen met 32%. Daarnaast wordt er 2022 in de zorg, zakelijke diensten en vervoer en opslag meer toegevoegde waarde gecreëerd

dan in 2016. Dalingen zijn er te zien in de horeca, onderwijs, financiële instellingen en overige sectoren.

Bergen op Zoom streeft naar het stimuleren van de speerpuntsectoren Plantbased economy² en Creative Industry. Door de aanwezigheid van verschillende grote en kleine bedrijven op het snijvlak van agro en industrie zoals bijvoorbeeld Cargill en Algea Holland, maar ook de verschillende innovatieomgevingen zoals het Delta Agrifood Business (DAB) lab en het Lamb Weston Innovation Center heeft Bergen op Zoom een goede positie op het gebied van plantbased economy, wat kansen biedt voor de toekomst. De Creative Industry komt in Bergen op Zoom tot bloei door het rijke verenigingsleven en brede scala aan cultuuruitingen, kunstenaars en ontwerpers. Dit biedt kansen om in de toekomst die creativiteit te benutten voor de grotere transitie-opgaven.

2. Arbeidsmarkt & onderwijs

Vraag en aanbod van arbeidskrachten zijn voortdurend in ontwikkeling, ook in Bergen op Zoom. Het opleidingsniveau van de lokale beroepsbevolking in Bergen op Zoom ligt gemiddeld lager dan in de rest van West-Brabant. Met het oog op de ontwikkeling van de economie, waar digitalisering en automatisering/robotica en continue vernieuwing steeds belangrijker worden, is het van belang dat zowel voldoende theoretisch- als praktisch opgeleiden actief zijn in de beroepsbevolking. Voor bijvoorbeeld de beroepen in de veranderende energiesector is een complementaire mix van werknemers met diverse vaardigheden en competenties noodzakelijk. Scholing en het bijleren van vaardigheden zijn cruciaal voor deze en soortgelijke ontwikkelingen.

Momenteel zijn er in Bergen op Zoom meer inwoners die elders werken dan dat inwoners van andere gemeenten naar Bergen op Zoom komen om te werken. Gelet op de grootte van de stad en de regionale functie die Bergen

op Zoom vervult is het verschil tussen de uitgaande pendel en ingaande pendel van Bergen op Zoom vrij groot. Vanuit Bergen op Zoom gaan er (met name) meer inwoners richting Roosendaal, Tholen en Woensdrecht dan dat er vanuit die gemeentes naar Bergen op Zoom komen om te werken.

Een andere belangrijke ontwikkeling die van invloed is op de arbeidsmarkt van Bergen op Zoom is de verwachte krimp van de beroepsbevolking. Zonder actieve sturing door de overheid gaat zou de beroepsbevolking van Bergen op Zoom volgens de bevolkingsprognose van de Provincie Noord-Brabant richting 2040 afnemen van de huidige 51.500 personen tot 47.400. Dit heeft gevolgen voor het arbeidsaanbod in Bergen op Zoom. Het toevoegen van nieuwe woningen voor bijvoorbeeld jongere doelgroepen kan deze verwachte ontwikkeling natuurlijk wel beïnvloeden. Naast de eigen beroepsbevolking leveren arbeidsmigranten ook een belangrijke bijdrage aan de economie van Bergen op Zoom. En naar verwachting zal dit in de toekomst alleen maar toenemen. Dit is al terug te zien in de trend van de afgelopen jaren. Volgens onderzoeksbureau Decisio vonden in 2020 ongeveer 2.000 arbeidsmigranten werk in Bergen op Zoom, in vergelijking met 250-1.000 arbeidsmigranten in 2010. Voorheen werkten arbeidsmigranten voornamelijk in de landbouw, maar steeds vaker vinden zij ook werk in de horeca en de handel. Ook het aandeel arbeidsmigranten werkzaam in de transport en logistieke sector is aanzienlijk gegroeid tussen 2010 en 2020. Bijna de helft van de arbeidsmigranten in de provincie Noord-Brabant is werkzaam via uitzendbureaus.

3. Fysieke bedrijfsomgeving

De strategische ligging tussen Rotterdam, Breda, Antwerpen en Zeeland, de multimodale bereikbaarheid en infrastructuur (spoor, water, wegennet, buisleidingen en de toekomstige waterstof-backbone), de hoge kwaliteit van het vastgoed en de aanwezig-

¹ De toegevoegde waarde is het verschil tussen de marktwaarde van productie en de daarvoor ingekochte grondstoffen. Het is dus gelijk aan de omzet minus het aankoopbedrag.

² De bio-based en de agrofoodsector (food & non-food) vormen samen de Plantbased Economy.

heid van de Theodorus haven maakt Bergen op Zoom een interessante vestigingslocatie voor bedrijven. Inmiddels zijn echter alle bedrijventerreinen bijna volledig uitgegeven. Door dit beperkte aanbod is de uitgifte van bedrijfskavels de afgelopen jaren teruggegaan. Schuifruimte ontbreekt, waardoor bedrijven niet tot nauwelijks ruimte hebben om uit te breiden, maar ook nieuwe bedrijven zich niet kunnen vestigen in Bergen op Zoom. Om werkgelegenheid te kunnen blijven faciliteren moet de gemeente op zoek naar oplossingen om nieuwe ruimte te creëren.

4. Woon- en leefklimaat

Bergen op Zoom wil zich ontwikkelen van een *'Place to buy'* naar een *'Place to be'*. De verschillende historische pleinen bieden een uitstekende locatie voor bewoners en bezoekers om tot rust te komen en te genieten van de verschillende terrassen en de historische architectuur en het erfgoed. In het compacte stadscentrum staan

alleen al meer dan 600 monumenten, zoals de Sint Gertrudiskerk, stadsschouwburg De Maagd en het Markiezenhof. Ook de groene en blauwe long in de Zuidwestelijke Delta dragen bij aan de woonaantrekkelijkheid en leefbaarheid van Bergen op Zoom. De Brabantse Wal zit vol variatie en verrassingen zoals stuifduinen, bossen, water, polders en heide. De hoge kwaliteit van de natuur, historie en woonomgeving wordt erkend in de Woonaantrekkelijkheidsindex in de Atlas voor Gemeenten 2023.

Deze aantrekkelijkheid trekt nieuwe bewoners aan. Bergen op Zoom heeft de ambitie om tot 2040 nog 7.000 extra woningen te bouwen. Hierbij wil de gemeente een divers aanbod van woon-werkmilieus ontwikkelen met een passend voorzieningsniveau voor verschillende doelgroepen. Keuzes die hierin gemaakt worden zijn van belang voor de verdere economische ontwikkeling van Bergen op Zoom, aangezien de ontwikkeling van de beroepsbevolking hierdoor sterk wordt beïnvloed.

Samengevat: een unieke stad, uniek door haar ligging en sterke economische basis met veel groei in sectoren die stuwend en verzorgend zijn. Een gezonde stad met veel potenties op meerdere vlakken, een stad met ambities.

Trends & transities

Trends & transitities

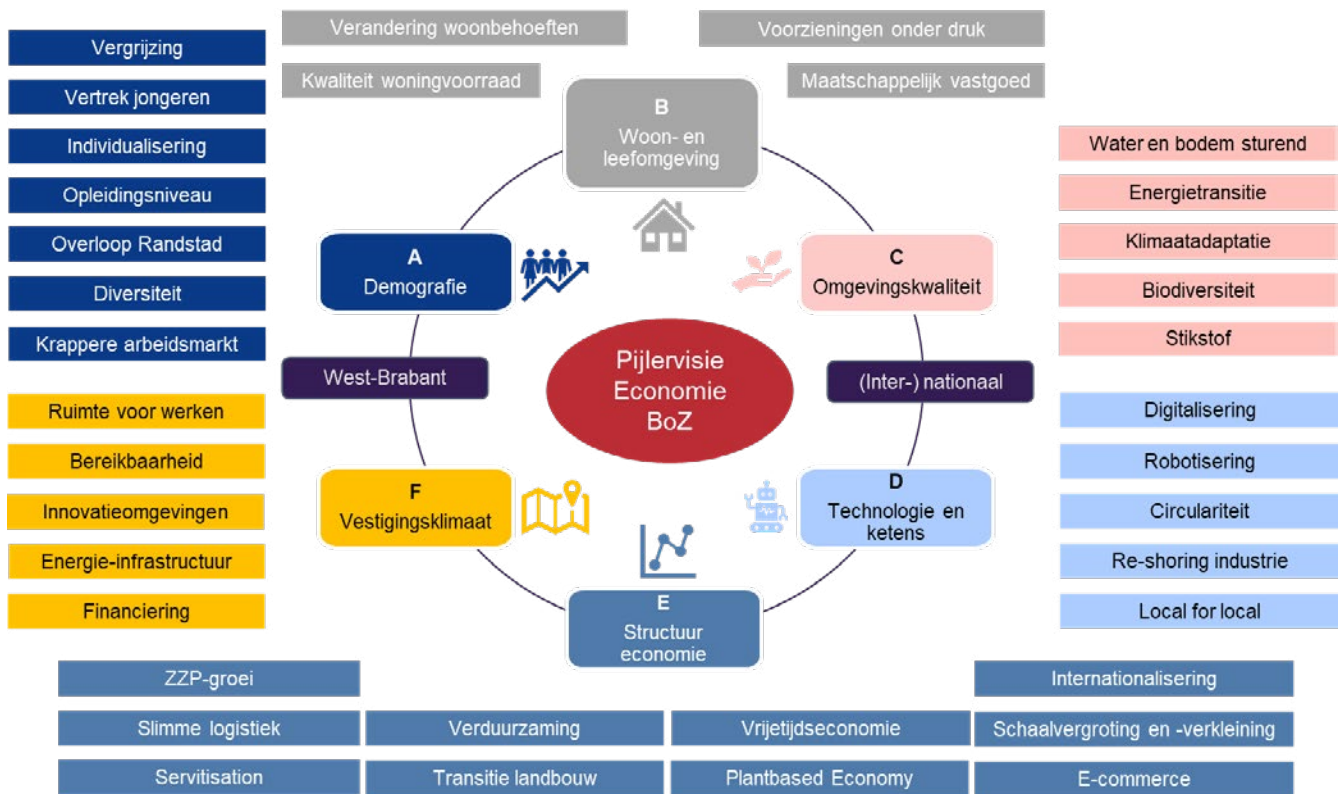
De economie van Bergen op Zoom staat niet op zichzelf en wordt in sterke mate beïnvloed door ontwikkelingen van ‘buitenaf’. Deze ontwikkelingen op nationale en soms internationale schaal zorgen ervoor dat zwaartepunten van de economie verschuiven (richting Azië en binnen Europa naar andere regio’s in Zuid- en Oost-Europa) en de focus binnen Nederland steeds meer verlegd wordt naar een duurzaam verdienvermogen.

Aangezien de trends spelen op (inter-)nationale schaal is de invloed van Bergen op Zoom op de trends en transitities zelf beperkt. Wel kunnen sommige trends en transitities een grote impact hebben op de gemeente en haar economie. Dit zorgt voor uitdagingen, maar levert ook zeker kansen op om de economie verder te ontwikkelen. Door slim in te spelen op deze trends en transitities kan het huidige economische DNA versterkt worden c.q. ingezet worden om tot gewenste ontwikkelingen te komen. In dit hoofdstuk zijn de vier belangrijkste ontwikke-

lingen voor Bergen op Zoom uitgelicht, waarbij specifiek wordt ingegaan op de uitdagingen en de kansen die de trends en transitities met zich meebrengen.

1. Grondstoffen- en energietransitie

De komende jaren zal verduurzaming een steeds belangrijkere rol krijgen in de economie. Grondstoffen en energie worden schaarser en het gebruik hiervan zal verschuiven naar schonere alternatieven.



Op het gebied van energie betekent dit een transitie van gas naar elektriciteit en/of waterstof. Voor grootverbruikers van energie, vooral actief in de industrie, zal dit leiden tot een noodzaak om te investeren. Tegelijkertijd zorgt netcongestie voor drempels om deze transitie soepel te laten verlopen. Het is daarom van belang dat bedrijven in Bergen op Zoom de samenwerking opzoeken om hun investeringskracht te bundelen en gezamenlijk tot creatieve oplossingen te komen. Het gaat dan bijvoorbeeld om initiatieven om gezamenlijk stroom op te wekken, opslaan en/of te delen.

Verduurzaming op het gebied van grondstoffen leidt tot een overgang van een lineaire naar een circulaire economie, waarbij slimmer omgegaan wordt met grondstoffen en producten. Bedrijven zullen niet alleen meer gericht zijn op productie, maar ook op het hergebruiken, terugwinnen en repareren van producten en materialen. Hiervoor zal meer ruimte nodig zijn op grote industriële kavels, liefst multimodaal ontsloten en met een hoge milieucategorie, maar ook voor lokale MKB-bedrijvigheid dichterbij de stad. Denk hierbij bijvoorbeeld aan bouw-, installatie- en reparatiebedrijven. Naast ruimte in deze sectoren vraagt dit ook om geschikt technisch personeel.

De overgang naar een circulaire en duurzame economie zorgt voor uitdagingen en beperkingen binnen sectoren en in de haven, maar leidt tegelijkertijd tot innovatieve oplossingen en cross-overs tussen sectoren. Beperkingen vanwege stikstof zijn een uitdaging voor de landbouw, maar leiden wel tot innovatieve agro-technische oplossingen en tot een sterke groei van de plantaardige sector. Op het snijvlak van deze sectoren kan Bergen op Zoom zich onderscheiden. De gemeente kent een sterk cluster van plantbased en agro-bedrijven, wat richting de toekomst nog versterkt kan worden.

2. Vergrijzing

Bevolkingsprognoses voorspellen een afname van de beroepsbevolking richting 2040. Dit is vooral het gevolg van de vergrijzing van de huidige bevolking van Bergen op Zoom, wat op de arbeidsmarkt zal leiden tot extra

krachte. Deze trend wordt versterkt doordat jongeren steeds vaker richting de Randstad trekken om te wonen en te werken. Voor veel bedrijven wordt het daarmee steeds lastiger om passend personeel te vinden en ontstaat een ware *battle for talent*. Door het moderniseren van het bedrijfsproces kan het personeelstekort door bedrijven enigszins worden opgevangen, bijvoorbeeld door digitalisering, robotisering, e-commerce of het benutten van A.I. Voor de ICT- en technieksector zal dit wel betekenen dat ze nog zullen groeien. Belangrijk is dat het onderwijs in de regio aansluit bij deze groei. Triple helix-samenwerkingen binnen de regio of samenwerking met onderwijsinstellingen in en buiten de regio bieden aanknopingspunten om het onderwijscluster verder uit te bouwen.

Waar vergrijzing zorgt voor een kleinere beroepsbevolking, leidt het tegelijkertijd ook tot een grotere groep ouderen. Dit betekent dat er een grotere groep aanspraak zal doen op de voorzieningen in de stad, terwijl er een kleinere groep is die het voorzieningenniveau in stand houdt. In Bergen op Zoom is er naast een grote zorgsector ook een groot aandeel vrijwilligers actief, wat op dit moment zorgt voor een hoog (betaalbaar) voorzieningenniveau. Dit komt de komende jaren dus onder druk te staan, waardoor dit een aandachtspunt is voor de toekomst.

3. Schaarse ruimte

Een mogelijke oplossing voor de krimpende beroepsbevolking is nieuwe instroom. Bergen op Zoom is van plan de komende jaren 7.000 woningen te bouwen. Door bij de bouw te richten op een jonge doelgroep kan de basis worden gelegd voor een groei van de beroepsbevolking. Deze bouwopgave vraagt om ruimte in de stad. Ook zal er ruimtevraag ontstaan door nieuwe inwoners die vanuit het buitenland naar Bergen op Zoom komen. Dit zijn bijvoorbeeld asielzoekers, arbeidsmigranten & kenniswerkers (expats) die, gezien de blijvende arbeidskrachte, nodig zijn als arbeidskrachten voor onze lokale economie. Vaak zijn deze groepen relatief jong, waardoor het aantrekken van de groepen ook kan zorgen voor een verlichting van de vergrijzing.

Tegelijkertijd vraagt het bedrijfsleven ook om extra ruimte. Het is belangrijk dat sterke bedrijven die willen doorgroeien binnen de gemeente behouden kunnen blijven. Bij ruimtetekort in de gemeente ontstaat de kans dat deze bedrijven vertrekken en dat hun positieve impact op de gemeente, de arbeidsmarkt en de regionale innovatiekracht verloren gaat. Ook voor nieuwe vestigers, passend bij het DNA van Bergen op Zoom, is ruimte in de gemeente belangrijk. De ruimte op bedrijventerreinen is echter nagenoeg uitgegeven. Door de transitie naar een circulaire economie zal de vraag naar bedrijfsruimte in de komende jaren alleen nog maar verder toenemen en zal de druk op de ruimte groter worden. De zachte plancapaciteit (Schans VI/ Ster van Lepelstraat/Auvergne-polder) biedt kansen voor de aanleg van nieuwe bedrijventerreinen. Daarnaast kan met slimme oplossingen beter gebruik te maken van de huidige ruimte voor bedrijven, bijvoorbeeld door meervoudig ruimtegebruik of het beter benutten van bedrijfskavels. Andere mogelijkheden liggen bij het zoeken van aanvullende ruimte voor bedrijven buiten de bedrijventerreinen, bijvoorbeeld door gebruik te maken van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB's). Wel moet het dan gaan om kleinschalige bedrijfsmatige activiteiten, die passen bij het karakter van het landelijk gebied. Verder liggen er ook in het stedelijk weefsel kansen om bepaalde sectoren te mengen met wonen..

4. Brede welvaart

In de economie vindt een verschuiving plaats van de nauwe economische benadering naar een meer brede opvatting: brede welvaart.

Waar op economisch gebied in het verleden vooral gelet werd op toegevoegde waarde en werkgelegenheid, komt de nadruk steeds meer te liggen op een balans tussen samenleving, economie en omgeving. Een stad of regio presteert niet meer per definitie goed als het BBP snel stijgt, maar wel als de samenleving, de omgeving en de economie in de volle breedte hiervan kunnen profiteren. Hier en nu, maar ook later en elders. Het is daarom belangrijk dat er goed wordt afgestemd met de directe buurgemeenten en binnen de bredere regio. Een sterke samenwerking kan ervoor zorgen dat de regio als geheel profiteert en zich breed kan ontwikkelen.

Een punt binnen de brede welvaart waar Bergen op Zoom nu goed op scoort is de nabijheid van voorzieningen in de stad. Door de vergrijzing kan dit goede voorzieningenniveau onder druk komen te staan. Het is daarom van belang om de voorzieningen en de verblijfskwaliteit in de binnenstad te versterken. Tevens dient de vitale wijk economie in stand gehouden te worden. De nabijheid van winkels, scholen en cafés zorgt namelijk voor een hogere woon- en leefkwaliteit. Uiteindelijk werkt dit ook weer door in de economie. Als mensen graag in Bergen op Zoom wonen, zullen ze eerder geneigd zijn hier te blijven wonen en werken. De *unique selling points* (USP's) die Bergen op Zoom heeft, zoals de historische binnenstad en natuur in de directe omgeving, dragen hieraan bij. Op het gebied van veiligheid en milieu scoort Bergen op Zoom momenteel nog wat minder. Door ook aan deze punten te werken kan de stad nog een nog prettigere plek wonen om te wonen, te werken en te verblijven.

Samengevat: er staan belangrijke transities voor de deur, die juist voor een gemeente als Bergen op Zoom veel kansen bieden. Inzetten op een nieuwe economie voor iedereen. We willen het allemaal en Bergen op Zoom heeft de uitgangspositie hiervoor. Wel is ruimte nodig. Ruimte voor transities en zeker ook ruimte voor economie. Deze ruimte kan op verschillende manieren worden gevonden: door meer met dezelfde ruimte te doen, door creatief om te gaan met nieuwe mengvormen, maar ook door samenwerking in de regio te zoeken. Bergen op Zoom staat er niet alleen voor, maar speelt wel een belangrijke rol om de transitie naar de nieuwe economie aan te jagen.

Toekomstbeeld

Toekomstbeeld

De economie van Bergen op Zoom heeft een krachtig fundament waar in de toekomst op voortgebouwd kan worden. Deze economie is echter onderhevig aan verandering, zoals in het vorige hoofdstuk duidelijk is geworden, waardoor het belangrijk is om letterlijk meer ruimte te creëren voor economie.

5.1 Leidende principes en economische positionering

Bergen op Zoom heeft de ambitie om zich breed in te zetten voor het versterken van haar economische positie en daarbij behorende behoud en groei van bestaande bedrijvigheid, menselijk kapitaal en omgeving om de brede welvaart te vergroten. Het is daarbij belangrijk om gericht keuzes te maken. Qua economische positionering zet Bergen op Zoom zet zich daarbij in eerste instantie in op het optimaliseren van haar eigen economie om op die manier op termijn een dragende economische pijler in de regio te kunnen zijn.

Binnen het nieuwe economische verhaal van Bergen op Zoom zijn twee principes leidend, die voortvloeien uit het DNA van de gemeente:

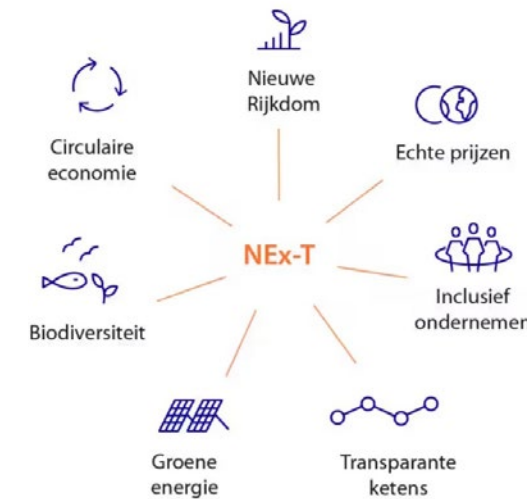
Bergen op Zoom BeLeefstad

Bergen op Zoom heeft een rijke historie door zijn bijzondere ligging. Hierdoor heeft de stad zich in het verleden kunnen ontwikkelen van een handelsstad naar een garnizoensstad naar een industriestad. Tegenwoordig trekt dit authentieke erfgoed veel mensen naar de stad. Hierdoor heeft Bergen op Zoom een rijk cultureel verenigingsleven met veel evenementen. Richting de toekomst toe wordt er met Bergen op Zoom BeLeefstad een duidelijke verbinding gezocht met de woningbouwopgave. Het voorzieningenniveau (commercieel, recreatief, cultureel en qua doelgroep) moet daarbij aansluiten.

Dat betekent ook dat de ontwikkeling van de werkgelegenheid en de woningbouwopgave met elkaar moeten worden afgestemd. Vanuit de strategische keuze om meer werkgelegenheid te creëren voor de toekomst, betekent dat logischerwijs dat de beroepsbevolking van Bergen op Zoom moet toenemen. Voor een goede balans tussen de functies wonen, werken en recreëren is het noodzakelijk dat in de woningprogrammering nadrukkelijk ruimte wordt geboden voor jongeren en jonge gezinnen. Cultuur is een belangrijke drager voor de identiteit van Bergen op Zoom en bezoekers die van binnen en buiten de gemeente worden aangetrokken. Daarom is cultuur een belangrijke factor voor de doorontwikkeling van Bergen op Zoom BeLeefstad.

Naar een 'Nieuwe Economie'

Sinds de 15e eeuw is Bergen op Zoom al handelsstad met een belangrijk haven, gelegen aan de vruchtbare zeeleigronde. Hierdoor wordt er ook nu nog suikerbiet en aardappel verbouwd op de Brabantse Wal. Bergen op Zoom heeft daarnaast een sterk MKB en veel grote industriële bedrijven. Richting de toekomst toe zet Bergen op Zoom in op positieve economische verandering en creatie van welvaart en welzijn. De gemeente stimuleert om deze reden de ontwikkeling van de 'Nieuwe Economie'. Deze Nieuwe Economie is gericht op het behalen van brede welvaart nu, en in de toekomst. Een goede balans tussen economische ontwikkeling, welzijn van mensen en kwaliteit van leefomgeving is daarbij essentieel.



De Nieuwe Economie genereert kansen. In geval van Bergen op Zoom liggen de kansen vooral op gebied van circulaire economie en plant-based economy. Door ruimte te geven aan de bedrijven en organisaties die zich inzetten op het gebied van plantbased economy en de circulaire economie ontstaan er nieuwe ideeën, business cases en ontwikkelingen die de economie en leefomgeving van Bergen op Zoom ten goede komen. Hier wordt ingezet op food en non-food toepassingen: alternatieve eiwitten, grondstoffen, chemie, farmacie en bio-based bouwen.

5.2 Richtinggevende keuzes

Op basis van de toekomstige kansen en aandachtspunten zijn de volgende zeven richtinggevende keuzes gemaakt hieronder weergegeven in tekst en beeld:

1. Massa rondom Plantbased Economy vergroten
2. Het bieden van ontwikkelruimte aan ondernemers
3. Het creëren van een innovatie-ecosysteem
4. Het ontwikkelen van een sterke lokale identiteit
5. Het creëren van een sterke lokale identiteit
6. Vergroten van werkgelegenheid
7. Focus op triple helix samenwerking



1. Massa rondom Plantbased Economy vergroten

Waar staan we?

Plantbased economy maakt onderdeel uit van de economische identiteit van West-Brabant-West. Binnen de regio zijn grote toonaangevende partijen actief op het gebied van plantbased economy en circulaire economie. In Bergen op Zoom gaat het om bedrijven zoals Lamb Weston, Protix, UBQ, DKG, Cargill en Ecopoint. Daarnaast fungeert het DAB lab (het open innovatie- en expertisecentrum van bedrijfsleven en onderwijs) als broedplaats voor start-ups. De plek waar (jonge) en kleine bedrijven werken aan oplossingen met planten in de hoofdrol. Hierbij gaat om zowel food als non-food toepassingen die benut kunnen worden in verschillende sectoren (o.a. zorg, industrie, chemie). Het DAB heeft bijvoorbeeld vorig jaar een subsidie gekregen om een methode en productielijn te ontwikkelen om van planten naar farmaceutische inhoudsstoffen te komen. In de economische agenda van de Economic Board West-Brabant wordt Plantbased Ondernemen ook als een van de speerpunten gezien voor de komende periode. Hierbij wordt de sterke positie van Bergen op Zoom herkend en onderschreven.

Welke ontwikkelingen zien we?

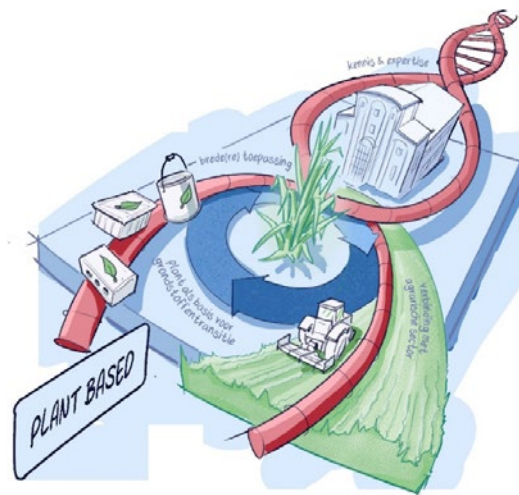
De transitie naar een duurzame economie is een belangrijke thema waar steeds meer mensen en bedrijven zich mee bezighouden. De overgang naar een meer plantbased economy wordt daarbij als een onvermijdelijkheid (zie hoofdstuk 3 trends & transitie) gezien. Door innovatie en het vergaren van nieuwe kennis door bedrijven en kennisinstellingen op het gebied van plantbased economy in Bergen op Zoom kunnen oplossingen gevonden voor maatschappelijke uitdagingen die een duurzame economie een stapje dichterbij brengen. Dit creëert daarnaast kansen voor ondernemerschap en werkgelegenheid. Ondanks dat Bergen op Zoom een goede propositie heeft op het gebied van plantbased economy kan de positie van Bergen op Zoom nog beter worden benut.

Wat zijn onze ambities

Bergen op Zoom als regionale top op het gebied van Plantbased Economy.

Met welke handelingsperspectieven?

- › Samenwerking met de regio versterken op het gebied van plantbased o.a. via het programma 'Plantbased Ondernemen' van Rewin;
- › Gunstige randvoorwaarden creëren zodat bedrijven zich kunnen vestigen in Bergen op Zoom (o.a. beschikbare kavels, juiste milieucategorie, logistieke knooppunten, cluster van bedrijven, bestemmingsplan, vergunningen,);
- › Gemeente stuurt op partnerships met plantbased oplossingen voor het eigeninkoop- en afvalbeleid, maar ook als het gaat om de inrichting van de openbare ruimte;
- › Bestaande bedrijven ondersteunen zodat ze kunnen omschakelen naar plantbased economy/circulaire economie;
- › We zoeken naar crossovers met andere sectoren, zoals bijvoorbeeld de zorgsector;
- › Opzetten van acquisitiestrategie voor bedrijven die actief zijn binnen de plant-based economy;
- › Behoud en versterken van bestaande triple helix samenwerkingen op het gebied van plantbased zoals het DAB.



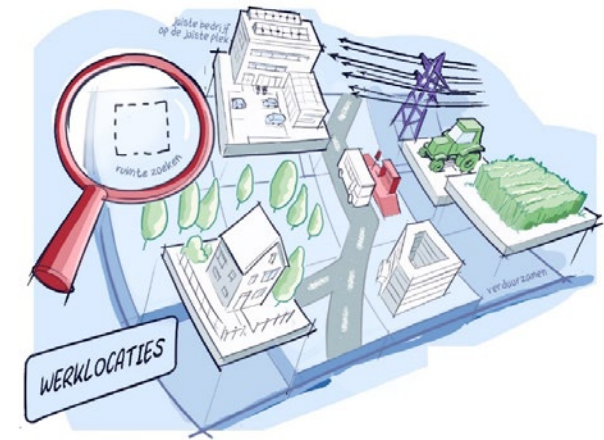
2. Het bieden van ontwikkelruimte aan ondernemers

Waar staan we?

Werklocaties zijn belangrijke vestigingsplaatsen voor werkgelegenheid. Het zijn vaak de motoren van economische ontwikkeling waar mensen uit de eigen stad en omgeving werkzaam zijn. Als gekeken wordt naar de spreiding van bedrijvigheid over de stad in Bergen op Zoom blijkt dat de 9 bedrijventerreinen circa 11.700 banen huisvesten. Dit is 35% van de totale werkgelegenheid in Bergen op Zoom (landelijk gemiddelde ligt op 30%). Sinds 2016 is het aantal banen op bedrijventerreinen gestegen met 10%. Daarnaast wordt meer dan de helft van de toegevoegde waarde in Bergen op Zoom gecreëerd op de bedrijventerreinen en scoren de bedrijventerreinen goed op locatie- en vastgoedkwaliteit.

Wat ontwikkelingen zien we?

Momenteel zijn er bijna tot geen vrij uit te geven kavels meer beschikbaar op bedrijventerreinen in Bergen op Zoom. Anno 2022 is er in totaal nog 5,8 hectare terstond uitgeefbaar (3,3 hectare op Geertruidapolder en 2,5 hectare op Oude Molen). In het licht van de woningbouwopgave is het daarnaast denkbaar dat delen van bestaande bedrijventerreinen worden getransformeerd naar wonen. Terwijl uit de recent gepubliceerde rapportage over Ruimte voor Economie van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat naar voren komt dat de ruimtevrage voor economische activiteit in aankomende jaren alleen maar gaat stijgen onder andere door de energietransitie en de ontwikkeling richting een circulaire economie. Aanvullend daarop geeft het Planbureau voor de Leefomgeving aan dat ruimtelijk beleid van belang is om een circulaire economie in 2050 mogelijk te maken. Uit de meest recente behoefteanalyse bedrijventerreinen van de Provincie Noord-Brabant komt naar voren dat de verwachte ruimtevrage naar bedrijventerreinen tot 2030 in de regio West-Brabant- circa 330-428 hectare betreft. Tot en met 2040 wordt nog meer ruimtevrage voor bedrijventerreinen verwacht voor de Regio West-Brabant. Samen met de regio gemeenten worden afspraken gemaakt over de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen.



Door het gebrek aan ruimte op de huidige bedrijventerreinen voor deze verwachte ruimtevrage wordt er nu een rem gezet op de groei- en verplaatsingsdynamiek van het lokale bedrijfsleven en de komst van nieuwe bedrijvigheid. De forse ruimtevrage voor bedrijventerreinen laat zien hoe urgent het voor de Regio West-Brabant, meer in het bijzonder voor Bergen op Zoom, is om binnen afzienbare termijn nieuwe bedrijventerreinen te ontwikkelen.

Wat zijn onze ambities?

Creëren van ontwikkelruimte voor bestaande en nieuwe ondernemers

Met welke handelingsperspectieven?

- › We benutten onze bestaande bedrijventerreinen beter;
- › Daar waar het kan, herstructureren we onze bedrijventerreinen;
- › We zetten in op verduurzaming van onze bedrijventerreinen. We bieden onze ondernemers ruimte om te kunnen voldoen aan de transitie naar een circulaire economie;
- › We zorgen voor een gunstig vestigingsklimaat voor nieuwe bedrijven. We hebben de voorkeur voor bedrijven met een hoge werkgelegenheid;
- › Bij nieuwe woningbouwplannen/gebiedsontwikkelingen waarbij transformatie van bedrijfsruimte naar woningbouw aan de orde is wordt gekeken naar compensatie elders;
- › Ontwikkelen van nieuwe locaties, zodat vraag- en aanbod op elkaar aansluiten. Hierbij wordt aansluiting gezocht op de

provinciale prognoses voor West-Brabant en nadrukkelijke afstemming met de regio gezocht. Op deze manier bieden we perspectief aan onze bestaande ondernemers, maar kunnen we ook de ambities op gebied van plantbased economy een plek geven. Concreet onderzoeken we voor de ontwikkeling van een nieuw bedrijventerrein de haalbaarheid van de Auvergnepolder, waarbij alternatieve locaties worden meegenomen in de afweging;

- Ruimte bieden aan logistieke ontwikkelingen, maar alleen als dat regionale meerwaarde heeft en leidt tot een versterking van het lokale/regionale eco-systeem. Footloose bedrijven worden geweerd.

3. Doorontwikkeling van de Theodorushaven

Waar staan we?

De Theodorushaven in Bergen op Zoom is één van de grootste binnenhavens van Nederland. De multimodale haven is een Core port in het Trans-European Transport Network (TEN-T) en ligt strategische gelegen aan de North Sea - Mediterranean Corridor waar bulk- en containeroverslag plaatsvindt.

Welke ontwikkelingen zien we?

Goederenvervoer over water wordt steeds vaker als aantrekkelijk alternatief gezien voor vervoer over de weg, waardoor er een groei van binnenlands vervoer over water wordt verwacht. Daarbij is Bergen op Zoom door de komst van de nieuwe containerterminal een belangrijke schakel geworden in de West-Brabant Corridor. De samenwerking met andere binnenhavens in Noord-Brabant is onlangs versterkt door

de oprichting van Brabant Ports. Er zijn echter verschillende trends en ontwikkelingen zoals klimaatverandering, energietransitie, verduurzaming, digitalisering & automatisering, schaalvergroting en veranderende goederenstromen etc. die van invloed zijn op verschillende havenfuncties waardoor een integrale doorontwikkeling van de haven noodzakelijk is.

Wat zijn onze ambities?

Integrale doorontwikkeling en verduurzaming van de Theodorushaven.

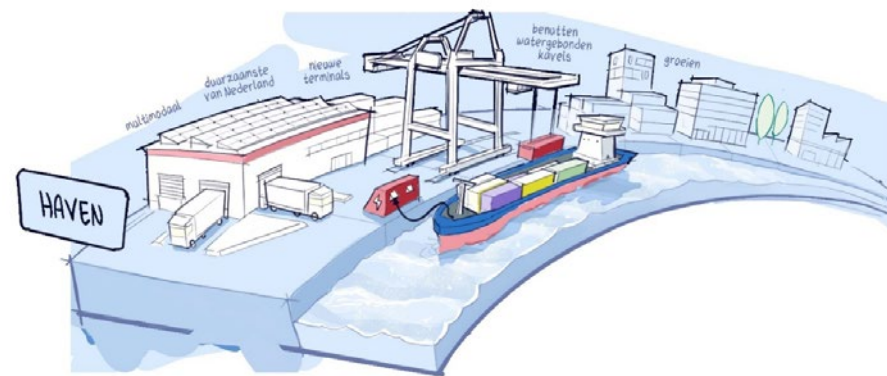
Met welke handelingsperspectieven?

- Samenwerking tussen Nederlandse binnenhavens en met Brabant Ports versterken;
- Doorontwikkeling van de haven stimuleren, o.a. digitalisering van data, optimalisatie van logistieke processen;
- Inzetten op verduurzaming van de haven;
- Samenhang met circulaire economie en plantbased economy vergroten;
- Ontwikkeling van strategie zodat watergebonden-kavels en HMC-kavels¹ effectief mogelijk kunnen worden ingezet;
- Scheiden van industriële- en recreatieve haven, waarbij de recreatieve haven onderdeel wordt van het sleutelgebied Waterfront.

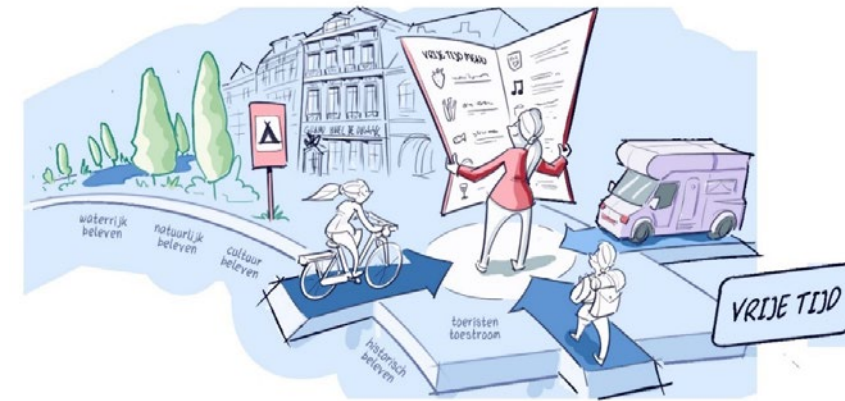
4. Versterking van de positionering Bergen op Zoom BeLeefstad

Waar staan we?

Bergen op Zoom is van een oudsher een historische vestingstad met monumenten, mooie pleinen en meanderende straatjes omringd door natuur. Het is een stad waar cultuur



1 Kavels met een hoge milieucategorie



onderdeel is van de identiteit en mensen uit de wijde omgeving naar toe gaan om te recreëren. De vrijetijdseconomie is hierdoor een belangrijk voor het economische DNA van Bergen op Zoom. De sector draagt bij aan het ontwikkelen van een aantrekkelijk woon-, werk-, en recreatieklimaat.

Welke ontwikkelingen zien we?

Gezien de ambitieuze woningbouwopgave die Bergen op Zoom heeft is het belangrijk dat het vrijetijdsaanbod meegroeit met deze ontwikkeling zodat het voorzieningen-niveau op peil blijft en ze elkaar versterken en aanvullen. Het aanbod moet voldoende, passend en divers zijn. Maar ook plezier bieden en de rijke cultuur versterken. Vrijetijdseconomie werkt daarnaast als een aanjager en versterker van de lokale economie. Ondernemers moeten hun geld kunnen verdienen in de vrijetijdseconomie. De unieke positie die Bergen op Zoom heeft binnen het domein biedt daarbij kansen voor de toekomst.

Wat zijn onze ambities

Bergen op Zoom BeLeefstad als prettige, goede en aantrekkelijke leefomgeving.

Met welke handelingsperspectieven?

- We richten ons op de doorontwikkeling van de 3 USP's van Bergen op Zoom: binnenstad & cultureel erfgoed, Waterfront (westzijde) en bossen & heide (oostzijde);
- We zoeken naar een nieuwe invulling (economische dragers) van ons erfgoed, zodat functies passen bij de huidige tijdgeest, maar ons cultureel erfgoed wordt beschermd;
- Bij ontwikkeling van het Waterfront zetten we in op nieuwe (watergebonden) recreatieve initiatieven, die het gebied en de nabije binnenstad versterken;

- Bij de bossen & heide zetten we in zone-ning van recreatieve functies, zodat de natuur van de Brabantse Wal behouden en beschermd wordt.
- We trekken meer toeristen aan, door een nieuwe citymarketing-strategie uit te rollen;
- We stimuleren eco-toerisme, de ontwikkeling van creatieve hubs en artistieke broedplaatsen;
- We versterken (boven)regionale samenwerking op gebied van vrijetijdseconomie. Denk hier bijvoorbeeld aan Geopark Schelde Delta;
- We faciliteren recreatieve & toeristische initiatieven die Bergen op Zoom BeLeefstad versterken.

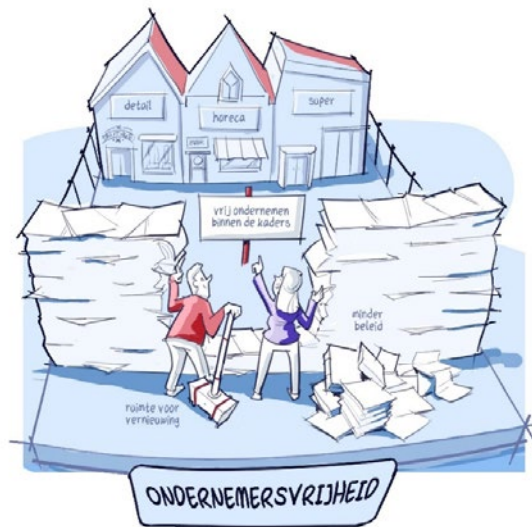
5. Retail, supermarkten en horeca sluiten aan bij de behoefte van verschillende doelgroepen

Waar staan we?

In de afgelopen jaren is het aantal winkels in de binnenstad sterk afgenomen, wat de aantrekkelijkheid van het gebied heeft aangetast. Hierdoor is er in de Visie binnenstad (2023) ingezet op een compactere winkelgebied en een clustering van het winkelaanbod in de binnenstad en winkelcentra.

Welke ontwikkelingen zien we?

Bergen op Zoom heeft een ambitieuze woningbouwopgave waardoor de vraag naar retail, horeca, supermarkten en andere voorzieningen naar verwachting toeneemt in de toekomst op plekken waar nieuwe woningen worden gebouwd. Daarnaast vervullen voorzieningen een sociale functie in de wijk. Het is plek waar mensen elkaar ontmoeten, waardoor een bepaalde spreiding van voorzieningen binnen de gemeente noodzakelijk is. Hierdoor blijft ook



53% van de mensen aankopen doen in fysieke winkel, ondanks dat ook steeds meer mensen online spullen kopen. Daarbij krijgt de winkel in de toekomst ook een andere functie van een plek waar een transactie plaatsvindt naar een plek waar een attractie plaatsvindt. Hierdoor is het belangrijk dat het aanbod aan horeca en retail past bij de behoefte van verschillende doelgroepen.

Wat zijn onze ambities

Ondernemersvrijheid: aanbod van retail, supermarkten en horeca passend bij verschillende doelgroepen

Met welke handelingsperspectieven

- Winkels, horeca en supermarkten krijgen de vrijheid om in te spelen op de wensen van gebruikers, klanten en de markt. Dit betekent minder beleid en regels, maar wel duidelijke voorwaarden;
- Werken aan een compacter winkelgebied in de binnenstad, onder andere door Project Aanpak Leegstand;
- Verbinden van de binnenstad met de Zeeland, zodat beide gebieden elkaar versterken;
- Stimuleren van buurtwinkelcentra; Dit zijn voorzieningen op loopafstand, waardoor we ontmoetingen faciliteren in de wijk en zo de sociale duurzaamheid stimuleren;
- Onderzoeken of een nieuwe supermarkt en/of andere commerciële voorzieningen wenselijk zijn bij grotere woningbouwprojecten vanuit het oogpunt van meervoudig ruimtegebruik en gemengde stadsmilieus

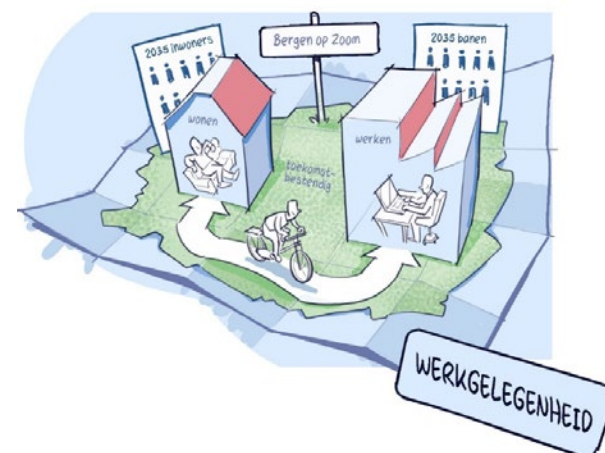
6. Vergroten van werkgelegenheid

Waar staan we?

In Bergen op Zoom zijn er circa 0,47 banen per inwoner, dit maakt Bergen op Zoom een gemiddelde woon-werkstad in vergelijking met de rest van Nederland. Momenteel zijn er echter meer Bergenaren die elders werken dan dat inwoners van andere gemeenten naar Bergen op Zoom gaat om te werken. Gelet op de grootte van de stad en de regionale functie die Bergen op Zoom vervult is het verschil tussen de uitgaande pendel en ingaande pendel van Bergen op Zoom vrij groot.

Welke ontwikkelingen zien we?

In de afgelopen jaren is het aantal banen licht gegroeid naar circa 31.750 banen in 2022. Volgens de huidige (beleidsarme) prognose van de provincie neemt de bevolking tot 2040 echter af met 8%, resulterend in een afname van de beroepsbevolking met 3%. Er is dus beperkte behoefte aan het creëren van extra werkgelegenheid voor de huidige bevolking, aangezien er in de toekomst een krimp van het aanbod van arbeidskrachten wordt verwacht. Tegelijkertijd zien we dat krapte op de arbeidsmarkt niet snel wordt opgelost. Voor de transitie naar de nieuwe economie zijn andere skills nodig, dan nu het geval is. Dat betekent een verschuiving van de arbeidsmarktvraag, maar ook een toename in de vraag naar professionals. Dit geldt in het bijzonder van professionals die werken in de plantbased economy. Zowel op het gebied van food, als van non-food. Om de ambities op gebied van circulaire economie en plantbased economy waar te maken, is het noodzakelijk



dat de juiste professionals kunnen worden aangetrokken. Hier ligt een duidelijke koppeling met de triple helix-samenwerking. De ambitieuze woningbouwopgave van Bergen op Zoom kan ervoor zorgen dat de beroepsbevolking en daarmee de behoefte aan banen in de gemeente tot 2040 gaat toenemen, waardoor onder andere het stimuleren van het creëren van extra arbeidsplaatsen op gebied van plantbased economy wel relevant is. ²

Wat zijn onze ambities?

Wonen en werken in balans: werkgelegenheidsniveau groeit met de woningbouwambitie

Met welke handelingsperspectieven?

- Aantrekken van specifieke doelgroepen (o.a. jonge gezinnen) door een gerichte woningbouwprogrammering;
- Aantrekkelijk vestigingsklimaat ontwikkelen zodat sectoren met een hoge werkgelegenheid, zoals bijvoorbeeld (maak)industrie en zorg zich kunnen vestigen en eventueel kunnen uitbreiden. Bij voorkeur heeft nieuwe bedrijvigheid met een duidelijke verbinding met circulaire economie of plantbased economy;
- Aansluiten bij en versterken van de Human Capital-strategie gericht op de transitie naar de nieuwe economie van de Regio West-Brabant; We ondersteunen het bedrijfsleven en onderwijs bij een goede aansluiting op plantbased economy, zodat vraag- en aanbod van professionals op elkaar afgestemd kunnen worden.

7. Focus op triple helix samenwerking

Waar staan we?

Er zijn momenteel verschillende initiatieven waar triple helix partijen samenwerken op gebied van cultuur, techniek, zorg en duurzaamheid zoals theater de Maagd, poppodium Gebouw T, GCC en DAB.

Welke ontwikkelingen zien we?

Samenwerking tussen kennisinstellingen, overheden en bedrijven draagt bij aan nieuwe manieren van bedrijfs- en beleidsvoering en

zorgt voor grotere innovatie, waardoor noodzakelijke transitie versneld kunnen worden. Iedere partij voegt daarbij waarde toe vanuit zijn eigen rol: overheid als beleidsmakers, kennisinstellingen met hun brede kennis en ondernemers met hun innovatieve ideeën.

Wat zijn onze ambities?

Meer triple helix samenwerking op het gebied van plantbased economy, cultuur en de nieuwe economie.

Met welke handelingsperspectieven?

- Bestaande MBO/MBO+ cluster stimuleren om een koppeling te zoeken met andere initiatieven zoals theater de Maagd en poppodium Gebouw T;
- Stimuleren van de ontwikkeling van een Zorgcampus waar bedrijven en onderwijsinstellingen samenwerken. Hierdoor ondersteunen we dat de zorgsector binnen Bergen op Zoom wordt versterkt;
- Een leven lang leren stimuleren. Hierdoor kunnen mensen leren en bijscholen als beroepen veranderen. We hebben hier een ondersteunende rol van het bedrijfsleven en het onderwijs;
- Versterking positie van de campussen om kennis & innovatie uit te wisselen en start-ups een kans te bieden;
- (Hoge)scholen uitnodigingen om aan te sluiten bij bestaande initiatieven die worden gesteund door de gemeente.



² Transitie naar de nieuwe economie (arbeidsmarktanalyse). In opdracht van de RWB.

Samengevat: 2 overkoepelende leidende principes en 7 richtinggevende keuzes

Bergen op Zoom BeLeefstad

Bergen op Zoom als boegbeeld van de nieuwe economie

Met 7 keuzes om dit te omarmen

1. Massa rondom Plantbased Economy vergroten
2. Het bieden van ontwikkelruimte aan ondernemers
3. Doorontwikkeling van de Theodorus haven
4. Versterking van de positionering Bergen op Zoom BeLeefstad
5. Retail, horeca en supermarkten sluiten aan bij de behoefte van de verschillende doelgroepen
6. Vergroten van werkgelegenheid
7. Focus op triple helix samenwerking

Economische agenda

Economische agenda

Xx.

Wat moet er gebeuren of gedaan worden om ambities en doelen uiteindelijk na te kunnen streven? Welke concrete acties komen daar uit naar voren? Wat vraagt dit van de (gemeentelijke) organisatie en andere stakeholders? Dit hoofdstuk heeft een ‘doe karakter’ en legt het verband tussen economie, keuzes maken en de consequenties in beeld brengen.

Opmerking: dit hoofdstuk wordt toegevoegd voorafgaand aan de vaststelling waardoor de input uit participatieronde 2 ook kan worden meegenomen. De vorm is een tabel met acties op hoofdlijnen die samen een agenda vormen. Aan de orde komen de acties zelf, maar ook de vereisten aan middelen en menskracht.



**BERGEN OP ZOOM
ONTWIKKELT.**

Ontwikkel jij mee? ➤

